

שירות חובה כמס כבוד

שוב חזר הדיון בשכר הלימוד באוניברסיטאות לסדר-היום. ובדומה להר"ב דיונים אחרים, גם הפעם נמצאת ברקע התיאוריה על נפלאות השוק החופשי שאומצה כאן בשקיקה, מממנה מתחייבות, בין היתר, הורדת מסים והפחתת סובסידיות ושלומי העברה, לרבות קיצוץ התמיכה בהשכלה הגבוהה. חשוב אפוא להזכיר כי מרבית הסטודנטים אינם מתחילים את חייהם הבריאים במסגרת כלכלה חופשית אלא במסגרת שירות חובה ממושך בצה"ל, שבמהלכו הם זוכים בשכר אפסי תמורת פעילות קשה, ממושכת ובמקרים רבים אף מסוכנת. בעיקרו של דבר, שירות חובה זה הוא מס שאינו שונה מכל מס אחר, פרט לכך שמשלמים אותו לא בכסף אלא בשנות עבודה ולעתים בחיים. בהתבסס על השכר הממוצע במשק (כיום כ-5,700 שקל בחדש, נטו) מדובר ביותר מ-205,000 שקל נטו לשירות בן 3 שנים (ובהנחה כלפי מטה, בהתחשב בכך שרוב המשרתים בצבא נמנים עם מגזרים ששכרם גבוה מהממוצע). אם נפחית מכך את מה שצה"ל נותן לחיילים בצורת מזון ושלושים סמליים, עדיין נמצא שהמס הנגבה מכל חייל בשירות חובה הוא כ-150,000 שקל ומכל חיילת (המשרתת שנתיים) – כ-100,000 שקל. אין ספק שהמס הכבד הזה הוא תמריץ מרכזי להשתמטות הגדולה והולכת מהשירות בצה"ל. אין גם ספק בהיותו מנוגד לעקרונות הכלכליים הבסיסיים ששר האוצר הנורכחי ותנועת "שינוי" דוגלים בהם. אבל משום מה לא שמענו שהם עשו דבר כדי לצמצמו או לגרוע מחומרת הנוק.

ככל שמספרם של אלה שאינם משרתים בצבא גדל והולך, בכל זאת רובם המכריע של הסטודנטים והסטודנטיות בישראל שירתו בצה"ל וסבסדו אגב כך את מערכת הביטחון בסכומים עצומים. כעת מסבירים להם שהתודה הכלכלית מתנגדת לסבסוד, ולכן יש להעלות את שכר הלימוד באוניברסיטאות. לאחר-נה הצהיר סגן הרמטכ"ל, האלוף דן חלוץ, בתשובה להחלטה התמוזה של בג"ץ בעניינו, כי הוא אדם ערכי ומוטרי. אני סבור שאכן כך הדבר, אולם מדיניות הביטחון של ישראל, במצבה הכלכלי דהיום, בכל הנוגע ליחסה לצעירים המשרתים בצה"ל, היא בעיני בלתי מוסרית. וגם פגומה והרסנית מבחינה כלכלית. כעת מונתה ועדה חדשה לבחינת שכר הלימוד. היא תערוך, מן הסתם, השוואות לשכר הלימוד במדינות שאנו חותרים להשתוות אליהן. חשוב שתזכור כי ברוב המדינות האלה אין שירות חובה רומה לזה הנהוג בישראל והדור הצעיר אינו נדרש לסבסד את הביטחון הלאומי בממדים ובהיקף הנדרשים כאן. סיכומו של דבר: אסור לנתק את שאלת שכר הלימוד באוניברסיטאות משאלת שכרם של משרתי החובה בצה"ל. כאשר השכר הזה יתקבל על הדעת יהיה מקום לבחון בצורה שקולה את מימון הלימודים באקדמיה. אם יוחלט להגדיל את חלקם של הסטודנטים במימון הזה, יהיה לאלה שעשו את חובתם מקור כספי לנשיאה בנטל.